

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Opinia prawna w sprawie obowiązku uwzględniania oceny z religii przy ustalaniu średniej ocen ucznia

Główne wnioski opinii

1. **22 maja 2025 r. Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok w sprawie rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 22 marca 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 438) stwierdzając jego sprzeczność z Konstytucją RP.**
2. **Wyrok Trybunału Konstytucyjnego ma charakter ostateczny.**
3. **Wyrok ten oznacza, że w roku szkolnym 2024/2025 ocena z religii musi być uwzględniona przy ustalaniu średniej ocen ucznia.**
4. **Odmowa wliczenia oceny z religii do średniej ocen ucznia stanowi naruszenie jego praw i rodzi określone uprawnienia administracyjne oraz roszczenia cywilne.**

Stan faktyczny

1. Trybunał Konstytucyjny, wyrokiem z dnia 22 maja 2025 r. **sygn. akt U 11/24**, orzekł o niezgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. nr 78, poz. 483 ze zm.), Konkordatem między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisanym w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz. U. z 1998 r., nr 51, poz. 318) oraz ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2024 r., poz. 750 t.j.) przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 22 marca 2024 r., zmieniającego rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych, wyłączającej obowiązek uwzględniania oceny klasyfikacyjnej uzyskanej z religii przy ustalaniu średniej ocen ucznia (Dz. U. poz. 438).
2. Ministerstwo Edukacji Narodowej nie uznaje tego wyroku, stojąc na stanowisku, że ocena z religii nie powinna być wliczana do średniej ocen. Stanowiskiem tym ministerstwo postawiło dyrektorów szkół w sytuacji zagrożenia prawnego, bowiem niezastosowanie się do aktualnego stanu prawnego, skutkować może konsekwencjami dla szkoły jak i samego dyrektora.
3. Niniejsza opinia prawna dotyczy sytuacji, w której nieuwzględnienie oceny z religii przy ustalaniu średniej ocen, wynikało z zastosowania niekonstytucyjnego rozporządzenia, które wyłączało ocenę z religii z ustalania średniej. Negatywne konsekwencje takiego postępowania dla ucznia zostały opisane na podstawie sytuacji ucznia kończącego szkołę podstawową

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

i ubiegającego się o przyjęcie do szkoły średniej. Dla niego bowiem wysokość średniej i przyznanie świadectwa z wyróżnieniem ma największe znaczenie. Obowiązek wliczania oceny z religii do średniej ocen dotyczy jednak każdego ucznia, niezależnie od ewentualnego nie tak istotnego pogorszenia jego sytuacji prawnej lub faktycznej.

Kwestia obowiązywania nieopublikowanych orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego

4. Zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Orzeczenie Trybunału stwierdzające niezgodność danej normy z ustawą zasadniczą prowadzi do obalenia konstytucyjności badanej normy w momencie ogłoszenia wyroku na sali rozpraw¹. Tę istotną kwestię pominięto w komunikacie Ministerstwa Edukacji Narodowej z 11 czerwca 2025 r.², w którym wskazano, iż „[w] Dzienniku Ustaw RP nie ogłoszono orzeczenia skutującego utratą mocy obowiązującej ministerialnego rozporządzenia”. Stanowisko Ministerstwa oparte jest na poglądzie wyrażonym w doktrynie, jakoby niekonstytucyjnym aktem prawnym obywatele przestawali być związani dopiero wówczas, gdy utraci on moc obowiązującą w następstwie ogłoszenia w stosownym dzienniku urzędowym orzeczenia TK stwierdzającego ową niekonstytucyjność, a nie już od chwili ogłoszenia wyroku³.
5. Wyrok TK wywołuje jednak skutki pomimo odmowy opublikowania go przez władzę wykonawczą. Obliguje to szkoły do wliczania oceny z religii do średniej i korygowania świadectw, jeśli nieuwzględnienie oceny wynikało z niekonstytucyjnego przepisu.
6. W wyroku z 22 maja 2025 r. Trybunał Konstytucyjny wskazał przy tym, iż „brak niezwłocznej publikacji wyroku w we właściwych organach urzędowych jest działaniem sprzecznym z prawem, które może skutkować odpowiedzialnością prawną – w tym także karną – osób, na których ciąży prawny obowiązek ogłaszania judykatów Trybunału”.

Niezgodność z Konstytucją RP niewliczania oceny z religii do średniej ocen

7. Z wyroku TK z dnia 22 maja br. jednoznacznie wynika, że zmiana § 18 ust. 2 i 19 ust. 2 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 2572) uchylająca wliczanie ocen

¹ Zob. Wyroki TK z dnia 22 maja 2025 r. **sygn. akt U 11/24, oraz z dnia 9 grudnia 2015 r., sygn. K 35/15.**

² Zob. Ministerstwo Edukacji Narodowej, KOMUNIKAT o niewliczaniu ocen z religii i etyki do średniej ocen, <https://www.gov.pl/web/edukacja/komunikat-o-niewliczaniu-ocen-z-religii-i-etyki-do-sredniej-ocen>, dostęp: 13 czerwca 2025 r.

³ M. Florczak-Wątor, *O skutkach prawnych nieopublikowanego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Rozważania na tle oczekującego na publikację wyroku z 9.03.2016 r. (K 47/15)*, Przegląd Sądowy 2016, nr 10, s. 11.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

z religii do średniej ocen jest niezgodna z Konstytucją, ustawami oraz wiążącą Polskę umową międzynarodową, jaką jest Konkordat.

8. W wyroku z dnia 2 grudnia 2009 r., sygn. U 10/07, TK podkreślił: „wolność religii obejmuje, między innymi, jej nauczanie (art. 53 ust. 2). Państwo winno więc zapewnić jej nauczanie, także w publicznych placówkach oświatowych, na zasadach dobrowolności. Konsekwencją umieszczenia religii w programach kształcenia jest potrzeba jej równoprawnego traktowania, także w zakresie oceniania czy wyróżniania”.
9. Nieuwzględnianie oceny religii w obliczaniu średniej prowadziłoby zatem do dyskryminacji uczniów poświęcających swój czas i wykazujących dodatkowe zaangażowanie na przyswojenie podstawy programowej katechezy⁴. Tymczasem Konstytucja RP w art. 32 ust. 2 stanowi, iż nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.
10. W sytuacji ewidentnej niezgodności przepisu rozporządzenia z aktem wyższego rzędu – ustawą lub konstytucją – organy administracji publicznej, do których zaliczani są również dyrektorzy szkół, tak publicznych jak i niepublicznych, powinny pominąć wadliwy przepis rozporządzenia. Taka ewidentna niezgodność zachodzi, gdy dany przepis został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z ustawą zasadniczą i tym samym utracił domniemanie konstytucyjności.

Konsekwencje sprzecznego z prawem niewliczenia oceny z religii do średniej ocen dla ucznia

11. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych świadectwo z wyróżnieniem (tzw. czerwony pasek) przysługuje uczniowi, który uzyskał średnią ocen co najmniej 4,75 z przedmiotów obowiązkowych i dodatkowych oraz uzyskał co najmniej bardzo dobrą ocenę z zachowania.
12. Zaniżenie średniej ocen ucznia w wyniku nieuwzględnienia oceny z religii przy jej ustalaniu, jeżeli spowoduje to otrzymanie świadectwa ukończenia szkoły podstawowej bez wyróżnienia (do którego wymagane jest uzyskanie średniej ocen na poziomie 4,75), może nadto przesądzić o niedostaniu się przez ucznia do wybranej szkoły ponadpodstawowej. Uczeń taki może zatem ponieść dodatkowe negatywne konsekwencje zastosowania niekonstytucyjnej normy prawnej.

⁴ Zob. szerz. Ł. Bernaciński, *Opinia prawna w przedmiocie zgodności z prawem rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (wersja z dnia 30 września 2024 r.)*, <https://thelegalculture.com/legal/article/view/136/179>, pkt 11.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

13. Wysokość średniej, na którą ma wpływ uwzględnienie ocen z religii, ma znaczenie przede wszystkim dla uczniów kończących szkołę podstawową i biorących udział w naborze do szkół średnich. Punkty w rekrutacji przyznawane są m.in. za wyniki z egzaminu ósmoklasisty, ale też fakt posiadania świadectwa z wyróżnieniem (7 punktów). Nieuwzględnienie oceny z religii może spowodować, że uczeń nie osiągnie średniej 4,75, nie otrzyma wyróżnienia i w efekcie straci 7 punktów w rekrutacji. Z tego powodu może nie zostać przyjęty do wybranej szkoły średniej, a zamiast tego trafić do szkoły o niższym poziomie nauczania lub gorszej renomie.

Uprawnienia pokrzywdzonego ucznia

A. Wniosek o sprostowanie świadectwa

14. Uczeń, którego świadectwo nie uwzględnia oceny z religii przy ustalaniu średniej, wbrew wyrokowi TK, co może mieć wpływ na informację o wyróżnieniu na świadectwie, ma uprawnienie do złożenia wniosku o sprostowanie świadectwa lub, w przypadku świadectwa ukończenia szkoły – jego wymianę (§ 59 ust. 5 Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 7 czerwca 2023 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków, Dz.U. z 2023 r. poz. 1120 ze zm.). Uczeń lub jego rodzice mogą złożyć do dyrektora szkoły podstawowej wniosek o weryfikację prawidłowości wystawienia świadectwa i uwzględnienie oceny z religii przy obliczaniu średniej. Należy przy tym powołać się na wyrok TK (U 11/24).

B. Procedura odwoławcza w procesie rekrutacyjnym

15. Art. 158 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 59 t.j.) reguluje procedurę odwoławczą w sprawach związanych z postępowaniem rekrutacyjnym do szkół publicznych. Procedura ta może być zastosowana, jeśli uczeń nie zostanie przyjęty do szkoły średniej, ponieważ nie doliczono mu 7 punktów, które uzyskałby, gdyby otrzymał świadectwo z wyróżnieniem.
16. Po ogłoszeniu listy kandydatów przyjętych i kandydatów nieprzyjętych do danej szkoły rodzice kandydata lub kandydat pełnoletni może wystąpić do komisji rekrutacyjnej z wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia odmowy przyjęcia kandydata (art. 158 ust. 6 Prawa oświatowego).
17. W terminie kolejnych 3 dni powinno zostać sporządzone uzasadnienie zawierające przyczyny odmowy przyjęcia, w tym najniższą liczbę punktów, która uprawniała do przyjęcia, oraz liczbę punktów, którą kandydat uzyskał w postępowaniu rekrutacyjnym (art. 158 ust. 7 Prawa Oświatowego).
18. Następnie w terminie 3 dni rodzic kandydata lub kandydat pełnoletni może wnieść do dyrektora odwołanie od rozstrzygnięcia komisji rekrutacyjnej rekrutacyjnym (art. 158 ust. 8 Prawa Oświatowego). W tym odwołaniu należałoby przedstawić zarzut sprowadzający się do tego, że kandydat powinien otrzymać świadectwo z wyróżnieniem i uzyskać 7 punktów

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

w rekrutacji, co by go premiowało, bo przekroczyłby wówczas próg punktowy, uprawniający do przyjęcia do danej szkoły.

19. Po 3 dniach dyrektor szkoły powinien odwołanie rozpatrzyć (art. 158 ust. 9 Prawa Oświatowego).
20. Jeśli odwołanie zostanie rozpatrzone negatywnie, przysługuje w terminie 30 dni skarga do sądu administracyjnego rekrutacyjnym (art. 158 ust. 9 Prawa Oświatowego). W pierwszej instancji skargę taką rozpatruje właściwy miejscowo wojewódzko sąd administracyjny, a w drugiej, po ewentualnym złożeniu skargi kasacyjnej – Naczelny Sąd Administracyjny.

C. Możliwość dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia

21. Uczeń, który nie został przyjęty do preferowanej szkoły średniej z powodu błędnie wystawionego świadectwa (nieuwzględnienie oceny z religii wbrew wyrokowi TK) i trafił do szkoły średniej o niższym poziomie nauczania lub gorszej renomie, może również próbować dochodzić roszczeń na drodze cywilnoprawnej. Ze względu na brak rozstrzygnięć w podobnych sprawach, trudno prognozować, jak sąd cywilny oceniłby np. żądanie od szkoły odszkodowania lub zadośćuczynienia za to, że nie wystawiła świadectwa z wyróżnieniem, ponieważ nie uwzględniła przy ustalaniu średniej oceny z religii.
22. Zgodnie z art. 70 Konstytucji RP, każdy ma prawo do nauki, a władze publiczne zapewniają powszechny i równy dostęp do edukacji. Przyjęcie do szkoły o niższym poziomie nauczania może skutkować stratami materialnym, np. z powodu konieczności brania korepetycji lub korzystania z kursów przygotowujących do matury. Szkoły o lepszej renomie oferują wyższy poziom nauczania, lepsze przygotowanie do matury oraz większe szanse na dostanie się na najlepsze uczelnie i kierunku studiów. Nieprzyjęcie do wybranej szkoły średniej może wywołać u ucznia poczucie krzywdy, stres, a nawet obniżenie samooceny. Ponadto już sam fakt uzyskania średniej poniżej poziomu wymaganego do uzyskania wyróżnienia i oczekiwanie na wyniki rekrutacji ze świadomością mniejszej ilości punktów z uwagi na sposób ustalenia średniej, niemal w każdym przypadku wywoła negatywne emocje, w tym stres, które mogą zostać uznane przez sąd za uzasadniającą zadośćuczynienie krzywdę.
23. Błędnie wystawione świadectwo, które pozbawiło ucznia wyróżnienia i szansy na przyjęcie do wybranej szkoły średniej, może być uznane za naruszenie dóbr osobistych, takich jak prawo do nauki (art. 70 Konstytucji RP) lub prawo do rozwoju osobistego, jako element godności człowieka (art. 30 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 23 i 24 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2024 r., poz. 1237 t.j.), naruszenie dóbr osobistych może uzasadniać roszczenie o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę niematerialną. Jednakże kwestia ta jest dyskusyjna, ponieważ w polskim orzecznictwie nie ustalono jednoznacznie, czy prawo do nauki w wybranej placówce podlega ochronie jako dobro osobiste. W wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 15 lipca 2016 r. (sygn. akt I ACa 494/16, LEX nr 2106858) przyjęto, że prawo do

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

nauki, jako prawo konstytucyjne i obywatelskie, nie podlega ochronie za pomocą środków wskazanych w art. 24 KC, ponieważ nie gwarantuje ono każdemu obywatelowi dowolnego stopnia wykształcenia w wybranej placówce.

Rekomendowane działanie

24. Wobec wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku stwierdzającego niezgodność z aktami wyższego rzędu, w tym Konstytucją RP, przepisu rozporządzenia wyłączającego ocenę z religii z ustalania średniej ocen, szkoły powinny stosować rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych z pominięciem jego niekonstytucyjnych zmian.
25. W praktyce oznacza to obowiązek uwzględniania oceny z religii przy ustalaniu średniej ocen ucznia już w roku szkolnym 2024/2025.
26. W razie zakwestionowania uwzględnienia oceny z religii przy ustalaniu średniej ocen ucznia przez kuratora oświaty i wezwanie do usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie, które to wezwanie przyjmuje postać decyzji (art. 56 ust. 1 Prawa oświatowego), dyrektor powinien złożyć, w ciągu 14 dni, odwołanie do organu wyższego stopnia, którym w stosunku do kuratora jest minister właściwy ds. oświaty i wychowania (obecnie - minister edukacji). Od decyzji ministra przysługuje natomiast dyrektorowi skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego w terminie 30 dni od doręczenia pisma⁵.
27. Uczeń, który nie otrzymał wyróżnienia na świadectwie z powodu nieuwzględnienia oceny z religii wbrew wyrokowi Trybunału Konstytucyjnego, może wystąpić z wnioskiem o sprostowanie świadectwa. Konieczność rozpatrzenia wniosku o sprostowanie jak również wydanie poprawionego dokumentu lub jego wymiana stanowi dodatkowe obciążenie pracy dla podmiotu wydającego świadectwo w okresie wakacyjnym.
28. Jeśli nieprzyjęcie do preferowanej szkoły średniej spowodowało straty materialne (np. w wyniku niższego poziomu nauczania w szkole, do której trafił) lub niematerialne (np. stres), uczeń może próbować dochodzić odszkodowania lub zadośćuczynienia przed sądem. W sytuacji, w której do błędnego obliczenia średniej doszło w szkole podstawowej odpowiedzialność solidarna ciążyć może na dyrektorze szkoły i organie prowadzącym, względnie na Skarbie Państwa – Ministrze Edukacji. W sytuacji zaś wliczenia oceny z religii do średniej ocen,

⁵ W przypadku ewentualnych prób wyciągnięcia wobec dyrektorów szkół, którzy nie zastosowali się do niekonstytucyjnego rozporządzenia ministra edukacji i uwzględnili ocenę z religii w średniej ocen ucznia, dalej idących konsekwencji przez właściwego miejscowo kuratora oświaty lub organ prowadzący szkołę, np. w trybie postępowania dyscyplinarnego lub poprzez wszczęcie procedury dotyczącej oceny pracy dyrektora, prawnicy Instytutu Ordo Iuris gotowi są udzielić takim dyrektorom bezpłatnej pomocy prawnej, łącznie z reprezentacją przed właściwymi organami, jeśli zajdzie taka potrzeba.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

a następnie zakwestionowania tego faktu przez inny podmiot (np. szkołę średnią w procesie rekrutacji) dyrektor szkoły zwolniony będzie z odpowiedzialności, o której mowa wyżej.

Dr Łukasz Bernaciński – członek zarządu Ordo Iuris

R.pr. Marek Puzio – koordynator programu „Chrońmy dzieci! Szkoła i edukacja”